

Biuletyn MSSF Naprzeciw standardom

W tym wydaniu:

1. Prognozowane straty kredytowe – projekt standardu
2. Propozycja zmiany MSR 19 w celu doprecyzowania sposobu rozliczania składek pracowniczych
3. Międzynarodowa Rada Sprawozdawczości Zintegrowanej (IIRC) prowadzi konsultacje dotyczące założeń koncepcyjnych sprawozdawczości zintegrowanej
4. Projekt przejściowego standardu odroczonej sald z regulowanej działalności

Spis treści

Prognozowane straty kredytowe – projekt standardu	3
Propozycja zmiany MSR 19 w celu doprecyzowania sposobu rozliczania składek pracowniczych	11
Międzynarodowa Rada Sprawozdawczości Zintegrowanej (IIRC) prowadzi konsultacje dotyczące założeń koncepcyjnych sprawozdawczości zintegrowanej	13
Projekt przejściowego standardu odroczonej sald z regulowanej działalności	16
Nasze rozwiązania informatyczne w zakresie IFRS	21
Nasze publikacje i przydatne linki	23
Kontakt	24

Prognozowane straty kredytowe – projekt standardu

Uwarunkowania i cel propozycji

Dnia 7 marca 2013 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała projekt standardu ED/2013/3 „Instrumenty finansowe: prognozowane straty kredytowe”. Propozycja ta ma zastąpić wytyczne związane z ujmowaniem utraty wartości aktywów finansowych zawarte w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, a nowe wymogi staną się częścią standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. Jest to kontynuacja prac rozpoczętych wydaniem dwóch wcześniejszych dokumentów, przedstawiających propozycje modeli rozliczania prognozowanych strat kredytowych: projektu standardu „Instrumenty finansowe: zamortyzowany koszt i utrata wartości” opublikowanego w listopadzie 2009 roku oraz jego suplementu pt. „Instrumenty finansowe: utrata wartości” opublikowanego we współpracy z Amerykańską Radą Standardów Rachunkowości Finansowej (RSRF) w styczniu 2011 roku. Wydano je w odpowiedzi na zalecenia Financial Crisis Advisory Group (Grupy Doradztwa Kryzysowego powołanej przez RMSR i RSRF) dotyczące stworzenia modelu utraty wartości bardziej uzależnionego od informacji dotyczących przyszłości, co umożliwiłoby ujmowanie strat kredytowych wcześniej niż w obecnie obowiązującym modelu „strat poniesionych”, w którym ujęcie strat odkłada się do chwili wystąpienia zdarzenia, które je spowoduje.

Celem propozycji jest ustalenie zasad ujmowania, wyceny, prezentacji i ujawniania prognozowanych strat kredytowych, które zapewnią użytkownikom sprawozdania finansowego informację przydatną przy ocenie kwoty, momentu występowania i poziomu niepewności przyszłych przepływów pieniężnych.

Streszczenie

Projekt standardu zawiera następujące propozycje dotyczące ujmowania, wyceny, prezentacji i ujawniania informacji w zakresie prognozowanych strat kredytowych (*ang. expected credit losses*):

- zastosowanie jednego modelu do wszystkich aktywów finansowych podlegających wycenie prognozowanych strat kredytowych oraz do określonych zobowiązań udzielenia kredytu i umów gwarancji finansowych;
- w przypadku instrumentów finansowych, które nabyto bądź wyemitowano z utratą wartości oraz innych instrumentów, dla których ryzyko kredytowe istotnie wzrosło od daty początkowego ujęcia, odpis z tytułu utraty wartości obliczane jest w wartości równej oczekiwany stratom kredytowym za okres życia tych instrumentów (*ang. lifetime expected credit losses*);
- w przypadku pozostałych instrumentów finansowych proponuje się obliczanie wysokości odpisu w kwocie równej sumie strat kredytowych oczekiwanych w okresie 12 miesięcy;
- szacunkową wartość prognozowanych strat kredytowych wyraża się jako obiektywną, ważoną prawdopodobieństwem kwotę wynikającą z oceny zakresu możliwych wartości, uwzględniającą zmiany wartości pieniądza w czasie;
- w zależności od statusu składnika aktywów finansowych podlegającego utracie wartości z tytułu ryzyka kredytowego (zgodnie z kryteriami zbliżonymi do wytycznych MSR 39), przychód odsetkowy oblicza się różnymi sposobami;
- projekt zawiera również znaczące wymogi dotyczące ujawniania informacji, których celem jest wskazanie i objaśnienie umieszczonych w sprawozdaniu finansowym kwot wynikających z prognozowanych strat kredytowych oraz skutków pogorszenia i poprawy ryzyka kredytowego dla instrumentów finansowych.
- termin nadsyłania uwag do propozycji mija 5 lipca 2013 roku.

Propozycje

Zakres

W projekcie proponuje się zastosowanie jednego, wspólnego modelu utraty wartości do:

- aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie zgodnie z MSSF 9;
- aktywów finansowych obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (WGPCD) zgodnie z projektem standardu ED/2012/4 "Klasyfikacja i wycena: drobne korekty do MSSF 9";
- zobowiązań do udzielenia kredytu (z wyjątkiem przypadków wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (WGWF) zgodnie z MSSF 9);
- umów gwarancji finansowych wchodzących w zakres MSSF 9 (z wyjątkiem wycenianych w WGWF) oraz
- należności leasingowych w zakresie MSR 17 „Leasing”.

Spostrzeżenie

- W przeciwieństwie do obecnie obowiązujących wymogów MSR 39 (zgodnie z którymi utratę wartości aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie wylicza się zupełnie inaczej niż dla aktywów dostępnych do sprzedaży), proponuje się ten sam model wyceny utraty wartości aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie i instrumentów dłużnych sklasyfikowanych jako WGPCD.
- Zastosowanie metodologii obliczania utraty wartości do zobowiązań udzielenia kredytu i umów gwarancji finansowej (z pewnymi wyjątkami) różni się od obecnych wymogów wyceny zgodnych z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”.

Założenia ogólne

Prognozowane straty kredytowe należy ujmować w formie odpisu z tytułu utraty wartości obliczonego w jeden z dwóch następujących sposobów:

- jako kwotę równą sumie oczekiwanych strat kredytowych za okres 12 miesięcy (czyli strat wskutek niewywiązania się przez dłużników ze zobowiązań wynikających z instrumentów finansowych (*ang. default*), które mogą powstać w okresie 12 miesięcy od daty sporządzenia sprawozdania finansowego) lub
- jako kwotę równą sumie strat kredytowych w całym okresie życia danego składnika aktywów (czyli prognozowanych strat kredytowych wynikających ze wszystkich przypadków niewywiązania się (*ang. default*), które mogą wystąpić w całym okresie życia instrumentu finansowego).

Druga z powyższych metod jest obowiązkowa w przypadku instrumentów finansowych, których ryzyko kredytowe znacząco wzrosło od momentu początkowego ujęcia, a także w przypadku aktywów finansowych, które nabyto bądź wyemitowano ze stratą kredytową (patrz niżej) oraz należności z tytułu dostaw i usług, niestanowiących transakcji obejmujących finansowanie zgodnie z klasyfikacją MSR 18 „Przychody”. Ponadto proponuje się, by jednostki mogły samodzielnie, w ramach ustalania zasad rachunkowości, zdecydować o zastosowaniu tej metody wyceny do należności z tytułu dostaw i usług sklasyfikowanych jako transakcje obejmujące finansowanie zgodnie z MSR 18 i do należności z tytułu umów leasingowych. W przypadku pozostałych instrumentów finansowych prognozowane straty kredytowe oblicza się w kwocie równej sumie tych strat za okres 12 miesięcy.

Znaczący wzrost ryzyka kredytowego

„Z wyjątkiem aktywów nabytych lub wyemitowanych ze stratami kredytowymi, odpis z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych oblicza się w kwocie równej sumie strat kredytowych prognozowanych na cały okres ich życia, jeżeli ryzyko kredytowe danego instrumentu znacząco wzrosło od momentu początkowego ujęcia, chyba że na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego ryzyko to jest niskie. Zgodnie z propozycją, ryzyko kredytowe uznaje się za niskie, jeżeli nie występuje groźba bieżącego niewywiązania się ze zobowiązań, a niekorzystna zmiana warunków gospodarczych lub innych okoliczności może spowodować co najwyżej osłabienie zdolności dłużnika do realizacji zobowiązań kredytowych wynikających z danego instrumentu (w propozycji przedstawiono

przykład pożyczki, której rating wewnętrzny jest równy zewnętrznemu ratingowi „klasy inwestycyjnej”).

Oceny, czy ryzyko kredytowe znacząco wzrosło, dokonuje się na podstawie wzrostu prawdopodobieństwa niespłacenia należności przez dłużnika (*ang. default*) od momentu początkowego ujęcia danego instrumentu. Projekt dopuszcza zastosowanie różnych metod oceny wzrostu ryzyka kredytowego (pod warunkiem, że są one zgodne z propozycją RMSR). Metoda oceny może być zgodna z propozycjami, nawet jeżeli nie uwzględnia bezpośrednio jako danej wejściowej ryzyka niespłacenia aktywa (*ang. default*). Proponowane wytyczne obejmują listę czynników, które mogą ułatwić jednostce sprawozdawczej dokonanie oceny. Choć w zasadzie oceny, czy odpis na prognozowane straty należy obliczać w odniesieniu do okresu życia danego instrumentu, powinno się dokonywać indywidualnie, jednostka może przeprowadzić ją w odniesieniu do grupy instrumentów (np. portfela) posiadających wspólną charakterystykę ryzyka, będącą wskaźnikiem zdolności spłaty przez dłużnika wszystkich należnych kwot zgodnie z warunkami umowy.

Propozycja zawiera możliwe do odrzucenia założenie, że ryzyko kredytowe wzrasta znacząco, jeżeli spłaty umowne opóźniają się o ponad 30 dni. Projekt standardu proponuje ponadto, by – dla instrumentów innych niż aktywa wyemitowane bądź nabyte ze stratą kredytową – w przypadku znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, które uległo odwróceniu w kolejnym okresie sprawozdawczym (tj. jeżeli skumulowane ryzyko nie przewyższa znacząco poziomu ryzyka występującego w momencie początkowego ujęcia), prognozowane straty kredytowe poniesione na danym instrumencie finansowym mierzyć w kwocie równej sumie strat poniesionych w okresie 12 miesięcy.

Aktywa finansowe nabyte i wyemitowane ze stratą kredytową

Nabyte i wyemitowane aktywa finansowe ze stratą kredytową, traktuje się inaczej, ponieważ utrata wartości występuje już w momencie początkowego ujęcia. W takim przypadku ujmuje się odpis w wartości dotyczącej zmiany wysokości strat prognozowanych na okres życia danego składnika aktywów. Zmiany te rozpoznawane są przez wynik finansowy. Proponuje się, by w takim przypadku korzystne zmiany wartości ujmować jako zyski z tytułu utraty wartości, nawet jeżeli prognozowane przepływy

pieniężne generowane przez taki składnik aktywów przewyższają przepływy szacowane w momencie jego początkowego ujęcia.

Nabyte i wyemitowane aktywa finansowe ze stratą kredytową, definiuje się jako aktywa finansowe, dla których w chwili początkowego ujęcia istnieją obiektywne dowody utraty wartości. Obiektywne dowody utraty wartości definiuje się z kolei jako wystąpienie zdarzenia (zdarzeń), które oddziałuje na prognozowane przepływy pieniężne generowane przez dany instrument finansowy. Są to między innymi możliwe do zaobserwowania dane, które zwróciły uwagę posiadacza danego instrumentu finansowego, dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub pożyczkobiorcy,
- naruszenie warunków umowy (np. niespłacenie lub zaleganie ze spłatą odsetek czy kapitału),
- z powodów ekonomicznych lub umownych związanych z trudnościami finansowymi pożyczkobiorcy, jego wierzyciele zgadzają się na udogodnienia, na które nie zgodziliby się w innych okolicznościach,
- zachodzi prawdopodobieństwo, że dłużnik zostanie postawiony w stan upadłości lub restrukturyzacji finansowej,
- zniknięcie aktywnego rynku danego składnika aktywów finansowych wskutek zaistniałych problemów finansowych,
- zakup instrumentu finansowego z dużym upustem odzwierciedlającym poniesione straty kredytowe.

Spostrzeżenie

Definicja obiektywnych dowodów utraty wartości oparta jest o przesłanki stwierdzenia utraty wartości ujęte w MSR 39. Co istotne, w par. 59 MSR 39 stwierdza się, że obiektywne dowody utraty wartości muszą wynikać z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów, czego nie wymaga projekt standardu w odniesieniu do nabytych lub wyemitowanych aktywów finansowych, z utratą wartości.

Podstawa do określania oczekiwanych strat kredytowych

Wycena prognozowanych strat kredytowych zgodnie z projektem standardu powinna dać w efekcie obiektywną, ważoną prawdopodobieństwem kwotę wynikającą z oceny zakresu możliwych wartości, uwzględniającą zmiany wartości pieniądza w czasie. Projekt definiuje prognozowane straty kredytowe jako średnią ważoną strat kredytowych o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Jeżeli na przykład istnieje pięcioprocentowe prawdopodobieństwo wystąpienia straty kredytowej na aktywie o wartości 100 PLN, co oznacza, że prawdopodobieństwo jej niewystąpienia wynosi 95%, to prognozowana strata kredytowa ma wartość 5 PLN. Choć jednostka nie musi brać pod uwagę wszystkich możliwych scenariuszy, musi jednak uwzględnić możliwość wystąpienia straty kredytowej, nawet jeżeli prawdopodobieństwo takie jest niskie. W szczególności jednostka musi oszacować:

- w przypadku strat prognozowanych na okres 12 miesięcy, prawdopodobieństwo niespłacenia przez dłużnika dotyczące instrumentu finansowego w okresie najbliższych 12 miesięcy,
- w przypadku strat prognozowanych na okres życia danego aktywa – takie prawdopodobieństwo dotyczące pozostałego okresu użyteczności danego instrumentu finansowego. Jednostka ma obowiązek uwzględnić najlepsze dostępne dane (tj. takie, które można pozyskać bez nadmiernych trudności, w tym informacje dotyczące zdarzeń przeszłych, aktualnych warunków, a także uzasadnionych prognoz dotyczących przyszłych zdarzeń, i warunków ekonomicznych na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego). Informacje można pozyskać bez nadmiernych trudności, jeżeli ich zdobycie nie wiąże się z nadmiernym kosztem lub wysiłkiem (jako takie kwalifikują się również informacje pozyskiwane dla celów sprawozdawczości finansowej). Jednostka powinna przeanalizować prawdopodobieństwo niewywiązania się ze zobowiązania kredytowego, a w przypadku gwarancji finansowych, prawdopodobieństwo niewywiązania się ze zobowiązań przez dłużnika. Przy szacowaniu wartości prognozowanych strat kredytowych można korzystać z dostępnych rozwiązań doraźnych, jeżeli zgadzają się one z zasadami zawartymi w propozycji standardu (np. prognozowane straty na należnościach handlowych można obliczać stosując macierz rezerw).

W przypadku aktywów finansowych, stopę dyskonta stosowaną dla odzwierciedlenia wartości pieniądza w czasie określa się w momencie początkowego ujęcia jako uzasadnioną stopę mieszczącą się w przedziale (zamkniętym) między stopą wolną od ryzyka a efektywną stopą procentową. Dla niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia kredytu (*ang. loan commitments*), stopa dyskonta powinna odpowiadać bieżącej rynkowej ocenie wartości pieniądza w czasie z uwzględnieniem rodzajów ryzyka charakterystycznych dla danych przepływów pieniężnych, ale tylko w zakresie, w jakim ryzyko to nie zostało uwzględnione w formie korekty stopy dyskonta.

Spostrzeżenie

Propozycja jasno stanowi, że nawet w przypadku pojedynczego składnika aktywów finansowych, wycena prognozowanych strat kredytowych musi uwzględniać wagę prawdopodobieństwa strat kredytowych, nawet jeżeli są one mało prawdopodobne, a najbardziej prawdopodobny scenariusz to odzyskanie wszystkich umownych przepływów pieniężnych bez strat. W efekcie propozycja uniemożliwia jednostce oszacowanie prognozowanych strat kredytowych wyłącznie na podstawie najbardziej prawdopodobnego scenariusza.

Modyfikacje i dokonywanie odpisów

W przypadku renegotjacji lub innej modyfikacji umownych przepływów pieniężnych generowanych przez dany składnik aktywów, które nie powodują wyłączenia z ksiąg zgodnie z MSSF 9, jednostka musi przeszacować wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych (tj. jego wartość bilansową przed uwzględnieniem odpisu na straty). Dokonuje się to poprzez dyskontowanie nowych prognozowanych przepływów pieniężnych (po modyfikacji) przy wykorzystaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej (lub – o ile dotyczy – efektywnej stopy procentowej skorygowanej w wyniku zastosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej). Zyski lub straty będące efektem takiej modyfikacji ujmuje się w wyniku finansowym. Od tego momentu jednostka ocenia, czy ryzyko kredytowe danego instrumentu finansowego wzrosło znacząco po jego początkowym ujęciu, porównując ryzyko kredytowe na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego (na zmodyfikowanych warunkach) z ryzykiem na moment początkowego ujęcia (na warunkach sprzed modyfikacji).

Projekt wymaga od jednostki bezpośredniego zmniejszenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych (tj. wartości bilansowej przed ujęciem odpisu z tytułu utraty wartości), jeżeli nie ma podstaw do oczekiwania jej odzyskania. Projekt stanowi, że dokonanie odpisu jest zdarzeniem związanym z wyłączeniem z ksiąg i może dotyczyć zarówno składnika aktywów w całości, jak i w części.

Prezentacja

Choć przychody odsetkowe należy zawsze prezentować w odrębnej pozycji, oblicza się je w zróżnicowany sposób, który zależy od statusu składnika aktywów związanego ze stratą kredytową.

W przypadku aktywów finansowych, które zostały nabyte lub wyemitowane bez straty kredytowej i dla których na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie występują obiektywne przesłanki utraty wartości, przychody odsetkowe oblicza się metodą efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej brutto (w niniejszej publikacji zwanej „metodą brutto”).

W przypadku aktywów finansowych, które zostały nabyte lub wyemitowane bez straty kredytowej, ale dla których na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego występują obiektywne przesłanki utraty wartości, przychody odsetkowe oblicza się metodą efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej netto (w niniejszej publikacji zwanej „metodą netto”). Jeżeli po okresie stosowania metody netto kwota prognozowanej straty kredytowej zmniejszy się i można ją obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które wystąpiło po zastosowaniu tej metody, przy obliczaniu przychodów odsetkowych należy przejść na metodę brutto.

Natomiast w przypadku nabytych lub wyemitowanych aktywów finansowych ze stratą kredytową, przychody odsetkowe ujmuje się przy zastosowaniu efektywnej stopy odsetkowej skorygowanej o skutki straty kredytowej do zamortyzowanego salda kosztów w momencie początkowego ujęcia. Efektywna stopa procentowa skorygowana o skutki straty kredytowej to stopa dyskonta przepływów pieniężnych prognozowanych w chwili początkowego ujęcia (z bezpośrednim uwzględnieniem prognozowanych strat kredytowych oraz warunków umownych danego instrumentu finansowego) do wartości zamortyzowanego kosztu na dzień początkowego ujęcia.

Projekt wymaga prezentacji odpisów z tytułu utraty wartości oraz odwracania tych odpisów - zarówno dodatnich, jak i ujemnych – dotyczących aktywów finansowych nabytych lub wyemitowanych ze stratą kredytową, jako osobnej pozycji rachunku zysków i strat lub sprawozdania z pozostałych całkowitych dochodów.

Spostrzeżenie

Moment zmiany prezentacji przychodów odsetkowych generowanych przez składniki aktywów finansowych (z metody brutto na metodę netto) zależy od obiektywnych przesłanek utraty wartości i różni się od momentu zmiany kwoty wyceny prognozowanych strat kredytowych z sumy za okres 12 miesięcy na sumę za okres użyteczności danego instrumentu (ten jest z kolei uwarunkowany znaczącym pogorszeniem ryzyka kredytowego danego składnika aktywów finansowych).

Ujawnianie informacji

Uwagi ogólne

W projekcie zawarto propozycje znaczących wymogów dotyczących ujawniania informacji. Są one ukierunkowane na dane umożliwiające określenie i wyjaśnienie kwot wykazanych w sprawozdaniu finansowym w związku z prognozowanymi stratami oraz skutków pogorszenia i poprawy ryzyka kredytowego instrumentów finansowych. Ujawnienia te należy przedstawić bezpośrednio w sprawozdaniu finansowym lub umieścić w nim odsyłacz do innego dokumentu (np. raportu dotyczącego ryzyka), do którego użytkownicy sprawozdania finansowego mają dostęp w tym samym czasie i na tych samych warunkach. W związku z tymi wymogami aktywa finansowe, zobowiązania do udzielenia kredytu oraz umowy gwarancji finansowej grupuje się w kategorii według charakteru ujawnianych informacji oraz cech danych aktywów finansowych. Jednostka musi również przedstawić informacje umożliwiające uzgodnienie z poszczególnymi pozycjami sprawozdania z sytuacji finansowej.

Uzgodnienia

Jednostka będzie mieć obowiązek uzgodnić bilans otwarcia z bilansem zamknięcia kosztu zamortyzowanego aktywów finansowych, wykazując oddzielnie uzgodnienie wartości bilansowych brutto i odpowiednich odpisów dla następujących pozycji:

- a. aktywów finansowych, dla których odpis z tytułu utraty wartości oblicza się jako równowartość strat kredytowych prognozowanych na okres 12 miesięcy;
- b. aktywów finansowych, dla których odpis z tytułu utraty wartości oblicza się jako równowartość strat kredytowych prognozowanych na całkowity okres życia tych aktywów;
- c. aktywa finansowe, co do których występują obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, ale nie zostały nabyte ani wyemitowane ze stratą kredytową;
- d. aktywa finansowe nabyte lub wyemitowane ze stratą kredytową (w tym przypadku dodatkowo wymaga się ujawnienia sumy niezdykontowanych strat kredytowych oczekiwanych w dacie początkowego ujęcia).

Ponadto wymaga się uzgodnienia zmian wartości rezerwy dla zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych.

Odpisy i modyfikacje

Jednostka ma obowiązek ujawnienia zasad dokonywania odpisów, w tym informacji, czy istnieją spisane aktywa, które nadal podlegają procedurze egzekucji. Dla takich aktywów wymaga się ujawnienia ich wartości nominalnej.

W przypadku aktywów finansowych, których umowne przepływy pieniężne uległy modyfikacji w danym okresie rozliczeniowym i dla których odpis równy jest sumie strat kredytowych dla całego okresu życia tych aktywów, jednostka ujawnia koszt zamortyzowany oraz zysk lub stratę będące wynikiem dokonania modyfikacji. Na każdy dzień sprawozdawczy przypadający po tej dacie jednostka ujawnia:

- a. wartość bilansową brutto aktywów finansowych, dla których zmieniono sposób obliczania odpisu z sumy strat kredytowych w okresie życia instrumentu na sumę strat za okres 12 miesięcy;
- b. wskaźnik ponownych zdarzeń niewypłacalności (*ang. re-default rates*) obliczany w odniesieniu do aktywów finansowych już zmodyfikowanych wskutek trudności płatniczych dłużników.

Szacowanie strat kredytowych

Jednostka ma obowiązek wyjaśnić założenia, dane wsadowe oraz metody estymacji wykorzystywane przy obliczaniu prognozowanych strat kredytowych na okres 12 miesięcy i na pozostały okres życia aktywów. W szczególności należy ujawnić: podstawę przyjęcia danych wejściowych i wykorzystywane metody szacowania (oraz wszelkie zmiany tych metod z uzasadnieniem), wyjaśnienie zmian wartości szacunkowych prognozowanych strat kredytowych oraz ich przyczyny, a także informacje dotyczące stopy dyskonta zastosowanej w celu uwzględnienia zmian wartości pieniądza w czasie w procesie wyceny prognozowanych strat (w tym przyjętą stopę dyskonta, jej wartość procentową i wszystkie istotne założenia przyjęte przy jej określaniu).

Zabezpieczenia

Propozycja wymaga ujawnienia niżej wymienionych informacji dotyczących aktywów finansowych, zobowiązań do udzielenia kredytu (*ang. loan commitments*) lub gwarancji finansowych posiadających zabezpieczenie (*ang. collateral*):

- a. opis zabezpieczenia i innych form gwarancji spłaty wraz ze komentarzem odnośnie ich jakości oraz wyjaśnieniem zmian wynikających z pogorszenia lub zmian zasad zabezpieczania stosowanych przez jednostkę;
- b. wartość bilansową brutto aktywów finansowych, których prognozowane straty kredytowe są w pełni pokryte zabezpieczeniami (*ang. collateral*);
- c. w przypadku aktywów finansowych, w stosunku do których występują obiektywne przesłanki utraty wartości na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dane ilościowe dotyczące stopnia pokrycia straty kredytowej posiadanym zabezpieczeniem lub innymi formami gwarancji.

Wymaga się ujawnienia analiz ilościowych i jakościowych dotyczących czynników mających pozytywny lub negatywny wpływ na wartość odpisu pod wpływem danego portfela lub lokalizacji geograficznej.

Skutki zmiany ryzyka kredytowego

Projekt wymaga od jednostki wyjaśnienia danych wsadowych, przyjętych założeń i metod szacowania wykorzystywanych do sprawdzenia, czy ryzyko kredytowe instrumentów finansowych wzrosło znacząco od chwili ich początkowego ujęcia i czy występują obiektywne przesłanki utraty wartości. W szczególności należy ujawnić: podstawę obliczenia danych wsadowych, metodę szacowania, wyjaśnienie ewentualnych zmian tych danych i metody wraz z uzasadnieniem. Ponadto, jeśli jednostka odrzuca założenie, że aktywa przeterminowane powyżej 30 dni odznaczają się znaczącym wzrostem ryzyka kredytowego, należy ujawnić podstawę odrzucenia tego założenia.

Proponuje się ujawnianie wartości bilansowych brutto aktywów finansowych i rezerw dotyczących zobowiązań do udzielenia kredytu i umów gwarancji finansowej w podziale zgodnym z ratingiem kredytowym. Oddzielnie należy ujawnić informacje dotyczące pozycji, dla których odpis obliczany jest w odniesieniu do okresu 12 miesięcy i tych, dla których odpis oblicza się w odniesieniu do czasu życia danego aktywa. Ponadto należy oddzielnie przedstawić należności handlowe i z tytułu leasingu, dla których prognozowane straty obliczono w odniesieniu do czasu

ich życia oraz aktywa finansowe nabyte i wyemitowane ze stratą kredytową. Proponuje się stosowanie co najmniej trzech klas ratingu kredytowego, nie więcej jednak niż liczba klas stosowanych dla celów ratingu wewnętrznego. Ponadto liczba klas mieszczących się w tak wyznaczonym przedziale musi umożliwiać użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę ekspozycji jednostki sprawozdawczej na ryzyko kredytowe.

Jednostka ma również obowiązek ujawnić wartości bilansowe brutto aktywów finansowych oraz kwotę ujętą jako rezerwę związaną z zobowiązaniami do udzielenia kredytu (*eng. loan commitments*) oraz umowami gwarancji finansowych, podlegającymi indywidualnej ocenie, których ryzyko kredytowe znacząco wzrosło od momentu początkowego ujęcia.

Data wejścia w życie i okres przejściowy

Datę wejścia w życie RMSR określi po analizie otrzymanych uwag do projektu. MSSF 9 (do którego zostaną włączone propozycje zawarte w projekcie) wchodzi w życie w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2015 roku lub po tej dacie z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Proponuje się retrospektywne zastosowanie wymogów zgodnie z MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”. Nie wymaga się przekształcania danych za poprzednie okresy (ale można to zrobić - wtedy i tylko wtedy – jeżeli nie wymagają zastosowania korekt wynikających z upływu czasu). Jeżeli jednostka nie przekształca poprzednich okresów, ma obowiązek dokonania korekty bilansu otwarcia zysków zatrzymanych (lub innego odpowiedniego składnika kapitału własnego) na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym nowe wymogi zastosowano po raz pierwszy. Ponadto jednostka nie ma obowiązku retrospektywnego stosowania wymogów, jeśli na dzień zastosowania ich po raz pierwszy określenie ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia danego instrumentu finansowego wiązałoby się z nadmiernym kosztem lub nakładem pracy. W takim przypadku wartość odpisu (zwłaszcza to, czy oblicza się go na okres 12 miesięcy, czy na okres życia danego składnika aktywów) określa się badając, czy dane ryzyko kredytowe jest niskie, nie sprawdzając, czy znacząco wzrosło od chwili początkowego ujęcia danego składnika aktywów.

Na dzień zastosowania nowych wymogów po raz pierwszy jednostka musi ujawnić informacje umożliwiające uzgodnienie końcowych sald utraty wartości obliczonych zgodnie z MSR 39 lub poziomu rezerwy obliczonej zgodnie z MSR 37 z saldem otwarcia odpisów na straty lub rezerw obliczonych zgodnie z wymogami projektu standardu. W przypadku aktywów finansowych informacje te ujawnia się za pomocą kategorii wyceny powiązanych aktywów finansowych zgodnie z MSR 39 i MSSF 9. Należy oddzielnie wykazać wpływ zmiany kategorii wyceny na wysokość odpisu na ten dzień.

Zgodność z amerykańskimi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości (US GAAP)

Choć poprzednia propozycja standardu dotyczącego utraty wartości wydana przez RMSR (w formie suplementu pt. „Instrumenty finansowe: utrata wartości” ze stycznia 2011 roku) została opracowana we współpracy z RSRF, obecna propozycja różni się od propozycji amerykańskiej rady standardotwórczej przedstawionej w dokumencie „Proposed Accounting Standards Update Financial Instruments – Credit Losses (Subtopic 815-15) „ wydanym 20 grudnia 2012 roku.

Propozycje RSRF nie uwzględniają dwóch metod wyceny prognozowanych strat kredytowych (tj. za okres 12 miesięcy i za okres życia danego aktywa). Zamiast tego, każdorazowo proponuje się wycenę prognozowanych strat kredytowych w oparciu o pełen okres użyteczności danego składnika aktywów. Obie propozycje są zbliżone pod wieloma innymi względami.

Pokrywają się również terminy zgłaszania uwag do nich: w przypadku projektu RSRF termin ten minął 30 kwietnia 2013 roku. Dzięki temu, zainteresowane strony mogły porównać przedstawione propozycje. RMSR i RSRF planują wspólne omówienie uwag otrzymanych w odniesieniu do przedstawionych propozycji po upływie terminu ich zgłaszania. Da to obu standardotwórcom możliwość analizy opinii otrzymanych przez drugą stronę oraz rozważenia możliwości dalszego zbliżenia opracowywanych modeli.

Propozycja zmiany MSR 19 w celu doprecyzowania sposobu rozliczania składek pracowniczych

Wstęp

W marcu 2013 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała projekt standardu ED/2013/4 pt. „Plany zdefiniowanych świadczeń: składki pracownicze” (proponowane zmiany do MSR 19). Propozycja ta ma na celu doprecyzowanie zasad rozliczania składek pracowniczych określonych w ramach planu zdefiniowanych świadczeń.

Propozycje

Plany zdefiniowanych świadczeń mogą przewidywać wpłacanie składek przez pracowników lub strony trzecie. W ramach MSR 19 „Świadczenia pracownicze” (wersja z roku 1998) stosuje się powszechną praktykę rozliczania składek pracowniczych jako zmniejszenia kosztów zatrudnienia brutto w okresie, w którym zostały wpłacone. Wobec tego koszty bieżącego zatrudnienia ponoszone przez pracodawcę, to suma kosztów świadczeń związanych z zatrudnieniem w bieżącym okresie pomniejszona o składki pracownicze za ten okres.

MSR 19 „Świadczenia pracownicze” (wersja z 2011), obowiązujący w stosunku do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub po tej dacie, miał na celu wyjaśnienie zasad rozliczania składek wpłaconych przez pracowników lub strony trzecie. Do Komitetu Interpretacyjnego MSSF napływały jednak listy z żądaniami doprecyzowania kwestii rozliczania składek pracowniczych w tej wersji standardu. W szczególności dotyczyły one zagadnienia, czy składki wpłacone przez pracowników lub strony trzecie można traktować jako zmniejszenie kosztów krótkoterminowych świadczeń pracowniczych lub kosztów zatrudnienia zamiast jako zmniejszenie kosztów świadczeń po okresie zatrudnienia.

Streszczenie

- Projekt zawiera propozycję, by składki wpłacone przez pracowników lub strony trzecie, powiązane wyłącznie z pracą świadczoną przez pracowników w tym samym okresie, w którym zostały wpłacone, traktować jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia i rozliczać przez ten sam okres.
- Pozostałe składki pracownicze byłyby przypisywane do okresu zatrudnienia w ten sam sposób, w jaki rozlicza się świadczenia brutto objęte programem.
- Termin nadsyłania uwag do propozycji mija 25 lipca 2013 roku.

RMSR orzekła, że składki wpłacone przez pracowników lub strony trzecie z tytułu planu zdefiniowanych świadczeń stanowią część świadczeń po okresie zatrudnienia, nie krótkoterminowe świadczenia pracownicze, i że należy rozliczać je w okresie zatrudnienia jako ujemne świadczenia. Rada uznała jednak, że obliczenia wymagane w projekcie w związku z tym orzeczeniem są skomplikowane. Zdecydowała się zatem zaproponować rozwiązanie praktyczne. Projekt zawiera propozycję, by składki wpłacone przez pracowników lub strony trzecie traktować jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia i rozliczać w tym samym okresie, jeżeli dotyczą wyłącznie pracy świadczonej przez pracowników w tym okresie, w którym zostały wpłacone.

Spostrzeżenie

Propozycja dopuszcza, ale nie wymaga, by jednostki sprawozdawcze rozliczały składki pracownicze w sposób spójny z obecnie stosowanymi zasadami rachunkowości.

Propozycja określa również sposób przyporządkowania składek nieujmowanych jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia w tym samym okresie, w którym zostały wpłacone. Proponuje się, by ujemne świadczenie z tytułu takich składek przyporządkować do okresów zatrudnienia zgodnie z zasadą rozliczania świadczeń brutto przedstawioną w par. 70 MSR 19 (wersja z 2011).

Spostrzeżenie

Projekt nie podaje jednoznacznej definicji uznania składek pracowniczych za „dotyczące wyłącznie świadczenia pracy w danym okresie”. Zamiast tego podano przykład składek, które dotyczą wyłącznie świadczenia pracy w danym okresie (stały procent wynagrodzenia pracownika) oraz takich, które go nie dotyczą (procent wynagrodzenia rosnący wraz z okresem zatrudnienia).

Data wejścia w życie i termin nadsyłania uwag

Projekt nie określa daty wejścia w życie. RMSR określi ją po analizie nadesłanych uwag.

Jednostki sprawozdawcze będą miały obowiązek retrospektywnego zastosowania propozycji zgodnie z MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”.

Termin nadsyłania uwag do projektu mija 25 lipca 2013 roku.

Międzynarodowa Rada Sprawozdawczości Zintegrowanej (IIRC) prowadzi konsultacje dotyczące założeń koncepcyjnych sprawozdawczości zintegrowanej

Wprowadzenie i cel sprawozdawczości zintegrowanej

Dnia 16 kwietnia 2013 roku Międzynarodowa Rada Sprawozdawczości Zintegrowanej (IIRC) przedstawiła do konsultacji projekt międzynarodowych założeń koncepcyjnych sprawozdawczości zintegrowanej („Projekt założeń”). IIRC to globalne stowarzyszenie regulatorów, inwestorów, spółek, organów standardotwórczych, księgowych oraz organizacji pozarządowych. Opracowuje ona międzynarodowe założenia koncepcyjne zgodnie z poglądem, że sprawozdawczość korporacyjna musi zmienić się w taki sposób, by uwzględnić cały zakres czynników wpływających na zdolność jednostki gospodarczej do tworzenia wartości krótko-, średnio- i długoterminowej. W dzisiejszych czasach zarobki organizacji to nie tylko kwestia kapitału finansowego i wyprodukowanych zasobów. Rentowność i ciągłość działalności zależą od znacznie większej liczby czynników i powiązań (np. intelektualnych, ludzkich, społecznych i naturalnych), zdolności dostosowania się do zmiennych warunków, a także reagowania na problemy o podstawowym znaczeniu dla utrzymania dobrej kondycji ekonomicznej. Sprawozdawczość zintegrowana jest niezbędna jako narzędzie zapewniające inwestorom odpowiednie informacje i umożliwiające sprawna alokację kapitału finansowego.

Projekt założeń

Projekt założeń koncepcyjnych podzielony jest na pięć rozdziałów: (i) omówienie i wskazanie celów sprawozdawczości zintegrowanej; (ii) podstawowe koncepcje; (iii) główne zasady dotyczące treści i prezentacji; (iv) elementy treści, w tym specyficzne wymogi ujawniania informacji; (v) specyficzne wytyczne sporządzania i prezentacji raportu zintegrowanego.

Projekt założeń zawiera również propozycje koncepcji leżących u podstaw sprawozdawczości zintegrowanej:

- **Kapitały** lub zasoby (finansowe, produkcyjne, intelektualne, ludzkie, społeczne, naturalne) wykorzystywane lub kształtowane przez organizację. W projekcie zauważa się, że niektóre kapitały stanowią własność organizacji, zaś inne – interesariuszy lub społeczeństwa. Kategorie te stanowią punkt odniesienia, dzięki któremu organizacja nie pominie kapitału, który może wykorzystać lub ukształtować. W projekcie mówi się wprost, że organizacje nie mają obowiązku kwantyfikacji wszystkich metod wykorzystania ani

Streszczenie

- Dnia 16 kwietnia 2013 roku Międzynarodowa Rada Sprawozdawczości Zintegrowanej przedstawiła do konsultacji projekt założeń koncepcyjnych sprawozdawczości zintegrowanej. Uwzględniła on uwagi zebrane przy okazji publikacji materiału do dyskusji pt. Towards Integrated Reporting – Communicating Value in the 21st Century we wrześniu 2011 roku oraz komentarze zebrane w toku programów pilotażowych przeprowadzanych w środowisku biznesmenów i inwestorów.
- Projekt założeń koncepcyjnych wyznacza cele, podstawowe koncepcje i główne wytyczne sprawozdawczości zintegrowanej, a także opisuje składniki raportu zintegrowanego oraz zasady jego sporządzenia i prezentacji.
- Projekt podaje również definicję raportu zintegrowanego, rozumianego jako „zwięzły komunikat dotyczący udziału strategii, ładu korporacyjnego, wyników działalności i prognoz, ujętych w kontekście uwarunkowań zewnętrznych, w tworzeniu wartości krótko-, średnio- i długoterminowej”.
- Raport zintegrowany sporządza się „przede wszystkim dla potencjalnych kredytodawców jako uzasadnienie ich decyzji dotyczących alokacji kapitału finansowego”, a zasady jego sporządzania opisano w projekcie pogrubioną kursywą.
- Termin nadsyłania uwag do projektu założeń mija 15 lipca 2013 roku.

swojego wpływu na kapitały, i że w wielu przypadkach najlepiej jest sporządzić raport w formie opisowej, czyli oceny jakościowej (niekiedy jest to jedyna możliwość).

- **Model działalności** organizacji w ramach którego tworzy ona wartość, czyli jej wybrany system pozyskiwania informacji (zasobów), prowadzenia działalności, uzyskiwania efektów (produktów i usług) oraz innych wyników (wewnętrznych i zewnętrznych, zarówno korzystnych, jak i niekorzystnych dla kapitałów), ukierunkowany na tworzenie wartości krótko-, średnio- i długoterminowej. Ten aspekt modelu działalności dotyczy odporności modelu organizacyjnego na zmiany warunków.
- **Tworzenie wartości** dla organizacji i jej interesariuszy w wyniku wzrostu, spadku lub przekształcenia kapitału spowodowanego prowadzoną działalnością i jej efektami. Celem zintegrowanego raportu nie jest pomiar wszystkich kapitałów kształtowanych przez organizację ani określenie jej wartości na podstawie zmiany wykorzystania kapitałów, ale przedstawienie informacji umożliwiających użytkownikom dokonanie oceny zdolności tej organizacji do tworzenia wartości w czasie, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej. W szczególności projekt wymaga ujawnienia charakteru i rozmiaru znaczących zależności między kapitałami, które wpływają na tworzenie wartości w czasie.

Elementy składowe: podstawowe zasady i treść

Ostateczna treść zintegrowanego raportu będzie zależała od okoliczności prowadzenia działalności oraz subiektywnych ocen dokonanych przez członków wyższej kadry kierowniczej oraz osób odpowiedzialnych za zarządzanie jak i zastosowanie podstawowych zasad i wymogów dotyczących treści raportu wyrażonych w projekcie. Organizacja nie musi sporządzać raportu w porządku przedstawionym w projekcie, ale musi przedstawić jego treść w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację wzajemnych powiązań między poszczególnymi elementami.

Podstawowe zasady	Elementy treści
Sześć podstawowych zasad sporządzania raportu zintegrowanego:	Tych sześć zasad należy stosować przy sporządzaniu zintegrowanego raportu, który powinien zawierać następujące elementy:
A Ukierunkowanie strategiczne i przyszłościowe	A Omówienie uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych organizacji
B Logiczne powiązanie przedstawionych informacji	B Opis ładu korporacyjnego
C Uwzględnianie oczekiwań interesariuszy	C Opis możliwości i rodzajów ryzyka
D Istotność i zwięzłość	D Strategię i alokację zasobów
E Wiarygodność i kompletność	E Model działalności
F Spójność i porównywalność	F Wyniki
	G Prognozy na przyszłość

Jeżeli chodzi o stosunek dwóch zasad „istotności i zwięzłości” oraz „wiarygodności i kompletności”, projekt nie dopuszcza możliwości rezygnacji z jednej na korzyść drugiej przy opracowywaniu zintegrowanego raportu. Jeżeli nie ma dostępu do wiarygodnych danych umożliwiających ujawnienie istotnych informacji lub nie można ich ujawnić ze względu na zakazy prawne lub zagrożenie ze strony konkurencji, raport musi wskazać, jakie informacje pominięto, podać przyczyny ich pominięcia, podjęte działania i przewidywane terminy pozyskania niezbędnych danych. Ponadto rozdział 4 projektu, poświęcony treści, wymaga ujawnienia sposobu określania istotności informacji przez organizację sporządzającą raport.

Spostrzeżenie

W lutym 2013 roku Europejski Urząd Nadzoru Rynków i Papierów Wartościowych (ESMA) wydała komentarz do dokumentu pt. „Considerations of materiality in financial reporting” (Kwestie istotności w sprawozdawczości finansowej) opublikowanego do konsultacji w listopadzie 2011 roku, w którym stwierdzono, że choć koncepcja istotności „cieszy się dobrą zrozumiałością”, jej „zastosowanie nie jest jednolite”. Różnorodność tę tłumaczono „subiektywnymi ocenami kierownictwa, różnorodnością opinii prezentowanych przez różne grupy interesariuszy oraz trudnościami związanymi z poprawnym zastosowaniem koncepcji istotności”. Zastosowanie tej koncepcji do szerzej pojętych informacji niefinansowych omówionych w projekcie oraz jednoznaczne wytyczne dotyczące jej zastosowania w procesie sporządzania zintegrowanego raportu mają kluczowe znaczenie dla sukcesu publikowanego projektu.

Sporządzanie i prezentacja

W projekcie przewiduje się sporządzenie jednostkowego raportu zintegrowanego zgodnie z cyklem sprawozdawczości finansowej, a także możliwość sporządzania dodatkowych raportów i informacji (np. sprawozdań finansowych i raportów na temat zrównoważonego rozwoju) wymaganych obowiązującymi przepisami lub oczekiwanych przez określone grupy interesariuszy.

Spostrzeżenie

Idealny raport zintegrowany stanowiłby część ustawowego cyklu sprawozdawczego. Mógłby na przykład stanowić podstawowy rodzaj sprawozdania przeznaczonego dla inwestorów. W tym celu jednak, a także dla uniknięcia dublowania działań sprawozdawczych, interpretacja lub regulacja dotycząca treści raportu zdefiniowanej w projekcie, dokonana przez regulatorów w poszczególnych krajach, będzie miała podstawowe znaczenie dla decyzji dotyczących sprawozdawczości zintegrowanej podejmowanych przez organizacje.

Termin nadsyłania uwag i dalsze działania

Termin nadsyłania uwag do projektu założeń mija 15 lipca 2013 roku.

Spostrzeżenie

Projekt nie zawiera opisu uwarunkowań ani wniosków, koncentruje się bowiem na najważniejszych obszarach dyskutowanych w toku opracowywania założeń. W toku prac przygotowawczych opublikowano jednak odrębne dokumenty wprowadzające do rozdziałów poświęconych kapitałom, modelowi działalności oraz istotności, sporządzone przez Grupy Współpracy Technicznej stworzone przez IIRC. Przed upływem terminu nadsyłania uwag planuje się wydanie takich dokumentów dotyczących rozdziałów poświęconych wartości i związków logicznych prezentowanych informacji. Dokumenty te są dostępne na stronie www.iirc.org

Projekt przejściowego standardu odroczonej sald z regulowanej działalności

Streszczenie

Projekt standardu proponuje wprowadzenie przejściowego standardu dla jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy, pozwalający na:

- kontynuację stosowania zasad rachunkowości działalności opartej na regulowanych stawkach w przypadkach, gdy zezwalały na to poprzednio stosowane ogólnie akceptowalne zasady rachunkowości (OAZR),
- odrębną prezentację odroczonej sald z regulowanej działalności w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz zmian tych sald w rachunku zysków i strat oraz sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów w celu wyodrębnienia tych kwot,
- ujawnianie informacji w celu określenia charakteru i ryzyka związanego z formą regulacji stawek, na podstawie której ujmowane są odroczone salda z regulowanej działalności.
- Termin nadsyłania uwag do propozycji upływa 4 września 2013 roku.

Wprowadzenie i informacje ogólne

W kwietniu 2013 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) opublikowała projekt standardu ED/2013/5 „Odroczone salda z regulowanej działalności”, proponując wprowadzenie przejściowego standardu dla jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy, które ujęły odroczone salda z regulowanej działalności na podstawie poprzednio stosowanych OAZR. Proponuje się wydanie przejściowego standardu, ponieważ Rada jest świadoma tego, iż brak pewnych wskazówek w omawianym temacie może stanowić barierę we wdrożeniu MSSF przez te jednostki, u których działalność oparta jest na regulowanych stawkach oraz u których ujęcie odroczonej sald z regulowanej działalności zostało dopuszczane przez dotychczasowe OAZR.

Oprócz prac nad projektem standardu, Rada prowadzi jednocześnie obszerne prace nad projektem dotyczącym działalności opartej na regulowanych stawkach z zamiarem publikacji materiału do dyskusji w drugiej połowie 2013 roku. Celem tego obszernego projektu jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy odroczone salda z regulowanej działalności spełniają warunki definicji aktywów i pasywów określonej w „Założeniach koncepcyjnych”. Rada zajmuje się zagadnieniem działalności opartej na regulowanych stawkach już od dłuższego czasu. Pierwotnie została przedstawiona do rozważenia Komitetowi Interpretacyjnemu MSSF, a następnie RMSR opublikowała w 2009 roku projekt standardu. Rada nie była wtedy w stanie stworzyć standardu, ponieważ wśród respondentów nie było jednomyślności w kwestii ograniczenia zakresu standardu do regulacji opartej na modelu „kosztu świadczeń”, który brał pod uwagę regulacje stosowane tylko w niektórych jurysdykcjach. Sygnalizowano również obawy wynikające z braku podstaw konceptualnych do uznawania jako aktywa i pasywa odroczonej sald z regulowanej działalności.

Spostrzeżenie

Proponowany przez Radę przejściowy standard przypomina inne poprzednio wydane przez nią wcześniej przejściowe standardy: MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” oraz MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych”. Te przejściowe standardy w rzeczywistości umożliwiają stosowanie wymagań na bazie poprzednich OAZR do momentu wydania pełnego MSSF w tym zakresie. Doświadczenie z MSSF 4 i MSSF 6 pokazuje, że określenie „przejściowy” może oznaczać długi okres biorąc pod uwagę złożoność zagadnień, których nowy standard dotyczy.

Propozycje

Do kogo adresowane są niniejsze propozycje?

Projekt proponuje, aby przejściowy standard zezwalał (lecz nie nakazywał) podmiotom przechodzącym na MSSF stosowanie poprzednio obowiązujących OAZR przy ujmowaniu, wycenie i wykazywaniu utraty wartości odroczonej sald z regulowanej działalności pod warunkiem spełnienia pewnych kryteriów. RMSR jasno dała do zrozumienia, że przejściowego standardu nie mogą stosować podmioty, które przeszły na MSSF przed wydaniem standardu przejściowego. Stąd przejściowy standard nie daje podmiotom prowadzącym działalność opartą na regulowanych stawkach możliwości rozpoczęcia ujmowania odroczonej sald z regulowanej działalności w ich sprawozdaniach finansowych. Podobnie, podmioty stosujące ten standard przy przejściu na MSSF powinny być uznawać salda z regulowanej działalności na podstawie poprzednio stosowanych OAZR, aby spełniały niezbędne warunki do ujmowania tych sald zgodnie z MSSF.

Jedną z najbardziej złożonych kwestii związanych z projektem standardu jest prawdopodobnie określenie, których rodzajów regulacji stawek dotyczy przejściowy standard. Rada wstępnie zaproponowała, żeby głównym czynnikiem decydującym o tym było to, by regulacja stawek powodowała powstanie silnego związku pomiędzy kwotami uznanymi przez regulatora za „dozwolone koszty” wliczone w stawki oferowane klientom a kwotami, które zostaną ostatecznie ujęte w rachunku zysków i strat lub sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów jednostki. Zaproponowany przejściowy standard będzie miał zastosowanie wyłącznie do działalności opartej na regulowanych stawkach pod warunkiem spełnienia następujących kryteriów:

- Kompetentny organ (regulujący stawki) nakłada ograniczenie na cenę, jakiej podmiot może żądać od klientów w zamian za oferowane towary lub usługi, a cena ta jest dla klienta ceną obowiązującą, oraz
- Cenę (stawkę) ustalono w wyniku regulacji w taki sposób, żeby podmiot mógł odzyskać „dopuszczalne koszty” związane dostawą regulowanych towarów i usług.

Standard proponuje, aby w przypadku spełnienia powyższych warunków podmiot mógł zastosować przejściowy standard.

Jaki wygląda mechanizm rozliczania?

Ujmowanie i wycena

RMSR proponuje, aby przy rozliczaniu obowiązkowych sald z regulowanej działalności jednostki stosowały poprzednie OAZR. Zasadniczo oznacza to, że ujmowanie i wycena (w tym ujmowanie utraty wartości) tych sald jest jedynie kontynuowana na podstawie poprzednio obowiązujących jednostkę OAZR. Jednak standard proponuje konkretne wymagania dotyczące prezentacji i ujawniania informacji, co zostanie omówione poniżej. RMSR stwierdziła, że niestosowne byłoby traktowanie tych sald, jako pozycje aktywów lub pasywów, ponieważ Rada nie chce przesądzać o ostatecznym kształcie tak złożonego projektu dotyczącego właśnie tego zagadnienia i w zamian wymaga, aby salda te były prezentowane jako debetowe lub kredytowe odroczone salda z regulowanej działalności.

Spostrzeżenie

Chociaż nie wynika to jasno z proponowanego brzmienia standardu przejściowego, „poprzednie OAZR” nie koniecznie muszą oznaczać lokalnych OAZR jednostki. We Wnioskach RMSR wyjaśnia, że „niektóre podmioty spoza Stanów Zjednoczonych prowadzące działalność opartą na regulowanych stawkach stosują amerykańskie zasady rachunkowości (US OAZR)”, dlatego Rada nie chciała wgłębiać się w kwestie związane z definicjami w przypadku jednostek stosujących OAZR obowiązujące w ich własnych krajach.

Projekt standardu proponuje, aby w pierwszej kolejności stosować się do wszelkich innych MSSF, po to, aby wszystkie aktywa i pasywa ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, takie jak rzeczowe aktywa trwałe czy świadczenia pracownicze, były zgodne z pozostałymi MSSF. Odroczone salda z regulowanej działalności przedstawiają skumulowane kwoty ujmowane oprócz aktywów i pasywów ujmowanych na podstawie innych standardów.

Projekt określa także powiązania pomiędzy przejściowym standardem a pozostałymi MSSF. W szczególności proponuje, aby pozostałe standardy nadal obowiązywały. Wytyczne dotyczące zastosowania podkreślają, że należy rozważyć, aby każde odroczone salda z regulowanej działalności była określana oddzielnie. W poniższej tabeli przedstawiono niektóre z najważniejszych rozważanych tematów.

Standard	Proponowane zastosowanie
MSR 10 „Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego”	Rozważenie wpływu zdarzeń następującym pomiędzy zakończeniem okresu sprawozdawczego a dniem zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji na szacunki i założenia dotyczące odroczonego salda z regulowanej działalności.
MSR 12 „Podatek dochodowy”	Włączenie podatku odroczonego do odroczonego salda z regulowanej działalności zamiast do zobowiązań (aktywów) z tytułu odroczonego podatku lub kosztów (przychodów) podatkowych.
MSR 33 „Zysk na akcję”	Wprowadzenie dodatkowej miary podstawowego i rozwodnionego zysku na akcję, nieuwzględniającą zmian netto w odroczonego salda z regulowanej działalności.
MSR 36 „Utrata wartości aktywów”	Przy wycenie utraty wartości ujętych odroczonego salda z regulowanej działalności jednostka stosuje poprzednie OAZR. Jeśli jednak ośrodek generujących przepływy pieniężne stosuje odroczone salda z regulowanej działalności, do przeprowadzenia testów utraty wartości wymagany jest MSR 36. Jednostka ma obowiązek zastosować się do wytycznych MSR 36 dotyczących jego zastosowania, aby ustalić, czy ujęte salda z regulowanej działalności są zawarte w wartości księgowej tego ośrodka w celu przeprowadzenia testu utraty wartości. Zidentyfikowana utrata wartości ujmowana jest zgodnie z MSR 36.
MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana”	Wymagania MSSF 5 dotyczące wyceny nie mają zastosowania odroczonego salda z regulowanej działalności. Jeśli działalność zaniechana obejmuje także działalność opartą na regulowanych stawkach, zmiany odroczonego salda z regulowanej działalności nie są wykazywane jako szczegółowe pozycje w sprawozdaniu finansowym jak nakazuje MSSF 5, lecz włączone są do odroczonego salda z regulowanej działalności i występujących w nich zmian.
MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach”	Odrębna prezentacja odroczonego salda z regulowanej działalności i zmian netto tych sald dla każdej jednostki zależnej posiadającej udziały niedające kontroli.

Prezentacja

Jednostka będzie zobowiązana do prezentacji kwoty częściowej przedstawiającej sumę aktywów (oraz/lub pasywów) przed prezentacją odroczonego salda z regulowanej działalności, a następnie do prezentacji odroczonego debetowego (oraz/lub kredytowego) salda z regulowanej działalności oraz sumy aktywów (oraz/lub pasywów). Podsumowując, sprawozdanie z sytuacji finansowej będzie przedstawiało aktywa (podobnie pasywa) w następujący sposób:

Aktywa obrotowe	XXX
Aktywa długoterminowe	<u>XXX</u>
Aktywa łącznie przed odroczonego saldami z regulowanej działalności:	XXX
Ujemne odroczone salda z regulowanej działalności	<u>XXX</u>
Aktywa łącznie	<u>XXX</u>

Podobnie, standard dotyczący prezentacji wymaga odrębnej prezentacji w rachunku zysków i strat zmian na odroczonego saldach z regulowanej działalności. Na przykład w rachunku zysków i strat należałoby przedstawić sumę zysków lub strat przed wpływem zmian netto we wszystkich odroczonego saldach z regulowanej działalności.

Przychody	XXX
Koszt sprzedaży	<u>(XXX)</u>
Zysk brutto	XXX
Koszty	<u>XXX</u>
Zysk przed opodatkowaniem i zmianami na saldach z regulowanej działalności	XXX
Podatek dochodowy	<u>(XXX)</u>
Zmiana netto na odroczonego saldach z regulowanej działalności	<u>(XXX)</u>
Zysk właścicieli spółki dominującej	<u>XXX</u>

Ujawnianie informacji

Projekt standardu proponuje pewne wymagania dotyczące ujawniania informacji, pozwalające użytkownikom na dokonywanie oceny charakteru i ryzyka związanego z konkretnym reżimem w zakresie regulacji stawek oraz skutków regulacji na ich sytuację finansową, wynik finansowy i przepływy pieniężne. Zakres ujawnianych informacji obejmuje:

- uzgodnienia bilansu otwarcia i zamknięcia sumy bilansowej dla każdej istotnej kategorii odroczonego salda z regulowanej działalności (pozostałe wykazywane są łącznie),
- Stopę zwrotu lub dyskonta dozwoloną przez regulatora, odzwierciedlającą wartość pieniądza w czasie, mającą zastosowanie do każdego odroczonego salda z regulowanej działalności, oraz
- Pozostałe okresy, w ciągu których jednostka spodziewa się odzyskać lub zamortyzować sumę bilansową każdego debetowego odroczonego salda z regulowanej działalności lub odwrócić wszystkie kredytowe odroczone salda z regulowanej działalności.

Spostrzeżenie

Ogólna zasada, leżąca u podłoża proponowanych wymagań dotyczących prezentacji i ujawniania informacji mówi, że skutki kontynuacji stosowania rachunkowości działalności o regulowanych stawkach opartej na zasadach zgodnych z poprzednimi OAZR wykazywane są odrębnie od wszystkich pozostałych aktywów, pasywów i wyniku z działalności wykazanych w sprawozdaniu finansowym. RMSR zauważyła we Wnioskach, że jej intencją jest ograniczenie do minimum zmian OAZR dotyczących działalności opartej na regulowanych stawkach. Dlatego prezentacja dąży do tego, aby oddzielić je od innych wykazywanych kwot. Odrębna prezentacja odroczonego salda z regulowanej działalności oraz ich zmian poprawi stopień porównywalności danych z danymi zawartymi w sprawozdaniach finansowych jednostek prowadzących działalność opartą na stawkach regulowanych, które nie podlegają obowiązkowi stosowania przejściowego standardu lub postanowiły go nie stosować.

Przejście, data wejścia w życie i termin nadsyłania uwag

Projekt standardu nie proponuje żadnych specyficznych odstępstw od pełnego, retrospektywnego zastosowania przejściowego standardu, gdyż w rzeczywistości nie wprowadza żadnych zmian do zasad rachunkowości jednostek, ponieważ kontynuują stosowanie wymagań dotyczących ujmowania i wyceny obowiązujących na podstawie poprzednich zasad rachunkowości. Już MSSF 1 „Zastosowanie MSSF po raz pierwszy”, pozwala jednostkom wykorzystującym rzeczowe aktywa trwałe lub aktywa niematerialne w działalności opartej na stawkach regulowanych na stosowanie ich wartości bilansowej ustalonej zgodnie z poprzednimi zasadami jako kosztu zakładanego w dniu przejścia na MSSF.

RMSR określi tę datę po analizie uwag nadesłanych w odniesieniu do projektu oraz przeprowadzeniu niezbędnych procedur. Rada proponuje możliwość wcześniejszego zastosowania standardu.

Termin nadsyłania uwag do projektu upływa 4 września 2013 roku.

Nasze rozwiązania informatyczne w zakresie IFRS

Exante – rozwiązanie MSSF dla przedsiębiorstw

Exante to system zarządzania ryzykiem finansowym wspierający następujące obszary:

- Wycena portfela instrumentów finansowych (MSR 39, MSSF 9, MSSF 13)
- Zautomatyzowane procedury związane z rachunkowością zabezpieczeń (MSR 39).

System Exante jest obecnie stosowany przez wiele polskich przedsiębiorstw.

Kluczowe funkcjonalności Exante:

Rejestracja parametrów transakcji pochodnych

System pozwala na rejestrację transakcji zawartych na rynkach : towarowym, walutowym i stopy procentowej.

Okresowe wyceny instrumentów pochodnych i ich księgowania

System dokonuje automatycznych wycen na każdy dzień roboczy. Wyceny bazują na średnich cenach rynkowych pozyskiwanych z serwisu Reuters i spełniają definicję wartości godziwej określonej w MSSF.

Określanie powiązań zabezpieczających

System umożliwia powiązanie pojedynczej transakcji lub portfeli transakcji finansowych do pozycji zabezpieczających. Użytkownik otrzymuje dostęp do predefiniowanych strategii zabezpieczających, które są już sparametryzowane i dostosowane do jego wymagań.

Przeprowadzanie i dokumentacja testów skuteczności

System przeprowadza testy skuteczności metodą „dollar offset” lub metodą regresji liniowej. Wyniki testów są zapisywane w bazie danych, a użytkownik może śledzić te wyniki oraz ma zapewnioną pełną i poprawną dokumentację zgodną z MSR 39.

Generowanie poleceń księgowania

W przypadku rachunkowości zabezpieczeń konieczna jest ocena i pomiar skuteczności poszczególnych powiązań zabezpieczających. Exante automatycznie wylicza wartość skuteczną i nieskuteczną wszystkich powiązań zabezpieczających oraz przygotowuje odpowiednie polecenia księgowania, które mogą trafiać do systemu księgowego.

FINEVARE – rozwiązanie MSSF dla banków

FINEVARE jest rozwiązaniem dla trzech najtrudniejszych obszarów rachunkowości MSSF w bankach:

- Utrata wartości kredytów (MSR 39),
- Zamortyzowany koszt / efektywna stopa procentowa (MSR 39),
- Wycena według wartości godziwej (MSR 39, MSSF 9, MSSF 13).

Rozwiązanie FINEVARE wdrażane jest jako dodatek do istniejącej architektury, bez dokonywania zmian w istniejącej księdze głównej i bez ingerencji w centralne systemy banku.

Do tej pory rozwiązanie FINEVARE zostało z sukcesem wdrożone w kilkunastu europejskich bankach

Główne moduły FINEVARE:

EIR – Moduł efektywnej stopy procentowej

Kalkulacja zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej. Wyniki obliczeń to (a) stopa efektywna dla poszczególnych kontraktów; (b) kwota korekty wartości nominalnej kredytu do wartości bilansowej zgodnej z MSSF (różnica wynikająca z prowizji i opłat rozliczanych w czasie)

IMP – Moduł do trwałej utraty wartości (impairment)

Kalkulacja i raportowanie trwałej utraty wartości aktywów finansowych. W module zawarto proces uwzględniający specyfikę banku – jego procesów ustalania utraty wartości, poziomów ich akceptacji. Możliwe jest flagowanie wybranych ekspozycji jako zagrożone

IRC – Moduł korekty przychodu odsetkowego

Korekta przychodu odsetkowego na aktywach objętych trwałą utratą wartości (odsetki umowne vs. odsetki objęte utratą wartości zgodnie z definicją MSR 39)

ACC – Moduł księgowy

Moduł wykorzystywany do księgowania wyników z modułów EIR, IMP oraz IRC. Generowane są polecenia księgowania, np. w formie plików z danymi, które mogą zostać załadowane do podstawowego systemu banku.

Szymon Urbanowicz

Dyrektor w Dziale Zarządzania Ryzykiem
odpowiedzialny za Exante
surbanowicz@deloitteCE.com

Adam Kołaczyk

Partner w Dziale Zarządzania Ryzykiem
odpowiedzialny za FINEVARE
akolaczyk@deloitteCE.com

Przydatne linki

MSSF

Publikacje i aktualne informacje dotyczące MSSF.

www.deloitte.com/pl/MSSF

Na tej stronie można znaleźć aktualne informacje dotyczące zmian w MSSF i interpretacjach oraz praktyczne materiały źródłowe.

www.iasplus.com

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR)

www.iasb.org

Międzynarodowa Federacja Księgowych (IFAC)

www.ifac.org

Polskie Standardy Rachunkowości

Ministerstwo Finansów

www.mf.gov.pl

Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd

www.kpwig.gov.pl

Krajowa Izba Biegłych Rewidentów

www.kibr.org.pl

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce

www.skwp.org.pl

Deloitte

Dodatkowe informacje dotyczące usług, programów, szkoleń i publikacji

www.deloitte.com/pl/audyt

US GAAP

Amerykańska Rada ds. Standardów Rachunkowości

www.fasb.org

Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd USA

www.sec.gov

Unia Europejska

Unia Europejska (strona główna)

www.europa.eu.int

Europejska Grupa Doradcza ds. Sprawozdawczości Finansowej

www.efrag.org

Europejska Federacja Księgowych

www.fee.be

Komitet Europejskich Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych

www.cesr-eu.org

Deloitte Polska

www.deloitte.com/pl

Deloitte Global

www.deloitte.com

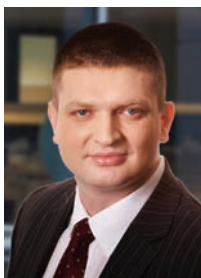
Nasze publikacje i przydatne linki

Tytuł	Opis
	Biuletyn MSSF Cykliczna publikacja poruszających tematy związane z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.
	Praktyczny przewodnik po MSSF / MSR 2013 Przewodnik zawiera streszczenia zapisów wszystkich MSSF z uwzględnieniem zmian w MSSF wydanych do końca października 2012 r. oraz porównanie z Ustawą o rachunkowości (PSR).
	Wzorcowe Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2012 według MSSF Wzór skonsolidowanego sprawozdania finansowego opracowany w celu zilustrowania ujawnień wymaganych przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską, dla sprawozdań finansowych sporządzanych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2012 roku i później.
	Przewodnik po znowelizowanych standardach MSSF 3 i MSR 27 Niniejszy przewodnik poświęcony jest przede wszystkim sposobom rozliczania połączeń jednostek gospodarczych zgodnie z MSSF 3(2008). W odpowiednich miejscach zawiera on odniesienia do MSR 27(2008) – w szczególności w odniesieniu do definicji kontroli, rozliczania udziałów niesprawujących kontroli oraz zmian struktury własnościowej.
	Przewodnik po MSSF 8 Segmenty Operacyjne Publikacja przedstawia najważniejsze zasady związane z implementacją i zastosowaniem MSSF 8, wykorzystując liczne przykłady zastosowania poszczególnych rozwiązań zawartych w standardzie, jak również przykładowe formy prezentacji danych o segmentach operacyjnych.

Wszystkie powyższe publikacje można pobrać bezpłatnie na stronie Deloitte: www.deloitte.com/pl/mssf

Kontakt

Członkowie Zespołu Technicznego Deloitte Audyt:

Piotr Sokołowski
Partner
E-mail: psokolowski@deloitteCE.com

Marcin Samolik
Starszy Menedżer
E-mail: msamolik@deloitteCE.com

Przemysław Zawadzki
Starszy Menedżer
E-mail: pzawadzki@deloitteCE.com

Krzysztof Supera
Menedżer
E-mail: ksupera@deloittece.com

Paweł Tendera
Młodszy Menedżer
E-mail: ptendera@deloitteCE.com

www.deloitte.com/pl

Deloitte świadczy usługi audytorskie, konsultingowe, doradztwa podatkowego i finansowego klientom z sektora publicznego oraz prywatnego, działającym w różnych branżach. Dzięki globalnej sieci firm członkowskich obejmującej 150 krajów oferujemy najwyższej klasy umiejętności, doświadczenie i wiedzę w połączeniu ze znajomością lokalnego rynku. Pomagamy klientom odnieść sukces niezależnie od miejsca i branży, w jakiej działają. 200 000 pracowników Deloitte na świecie realizuje misję firmy: stanowić standard najwyższej jakości.

Specjalistów Deloitte łączy kultura współpracy oparta na zawodowej rzetelności i uczciwości, maksymalnej wartości dla klientów, lojalnym współdziałaniu i sile, którą czerpią z różnorodności. Deloitte to środowisko sprzyjające ciągłemu pogłębianiu wiedzy, zdobywaniu nowych doświadczeń oraz rozwojowi zawodowemu. Eksperti Deloitte z zaangażowaniem współtworzą społeczną odpowiedzialność biznesu, podejmując inicjatywy na rzecz budowania zaufania publicznego i wspierania lokalnych społeczności.

Nazwa Deloitte odnosi się do jednej lub kilku jednostek Deloitte Touche Tohmatsu Limited, prywatnego podmiotu prawa brytyjskiego z ograniczoną odpowiedzialnością i jego firm członkowskich, które stanowią oddzielne i niezależne podmioty prawne. Dokładny opis struktury prawnej Deloitte Touche Tohmatsu Limited oraz jego firm członkowskich można znaleźć na stronie www.deloitte.com/pl/onas